

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

В. Р. Сердюк, Н. О. Коваль

**ПРОФЕСІЙНО-ОСВІТНІ СКЛАДОВІ
РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОБІТНИКІВ**

Монографія

Вінниця
ВНТУ
2016

УДК 331.101.262:377.4

ББК 65.240

С32

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 9 від 25.04.2013 р.)

Рецензенти:

Л. С. Лісогор, доктор економічних наук, ст. науковий співробітник

С. В. Козловський, доктор економічних наук, професор

Сердюк, В. Р.

С32 Професійно-освітні складові розвитку трудового потенціалу робітників : монографія / В. Р. Сердюк, Н. О. Коваль – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 187 с.

ISBN 978-966-641-682-0

В монографії розглядаються питання удосконалення теоретико-методологічних основ та розробки науково-практичних рекомендацій щодо організації безперервної професійної підготовки робітничих кадрів у контексті розвитку трудового потенціалу. Розроблено організаційно-економічний механізм реалізації безперервної професійної підготовки робітничих кадрів, який спрямований на забезпечення адаптації робітничих кадрів до структурних змін на виробництві. Отримані наукові результати можуть бути використані для удосконалення розвитку системи професійної підготовки кадрів в регіоні, а також для аналізу попиту та пропозиції на ринку праці.

УДК 331.101.262:377.4

ББК 65.240

ISBN 978-966-641-682-0

© В. Сердюк, Н. Коваль 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ	9
1.1 Теоретико-методологічне обґрунтування розвитку безперервної професійної підготовки робітничих кадрів	9
1.2 Безперервна професійна підготовка кадрів у контексті розвитку трудового потенціалу	20
1.3 Чинники розвитку та сучасні підходи до вдосконалення безперервної підготовки робітничих кадрів	32
Висновки до першого розділу	44
2 АНАЛІЗ СТАНУ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ	47
2.1 Оцінювання функціонування сучасної системи професійної підготовки робітничих кадрів	47
2.2 Організація проведення професійної підготовки кваліфікованих робітничих кадрів	68
2.3 Особливості механізму фінансування професійної підготовки робітничих кадрів	82
Висновки до другого розділу	93
3 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ	96
3.1 Вдосконалення оцінювання кваліфікаційного рівня робітничих кадрів	96
3.2 Забезпечення реалізації організаційно-економічного механізму безперервної професійної підготовки робітничих кадрів на засадах саморегулювання	109

3.2.1	Застосування принципу саморегулювання в системі реалізації безперервної професійної підготовки	109
3.2.2	Ефективність застосування технології «Модулі трудових навичок» в системі професійної підготовки кадрів	124
3.3	Перспективні напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму професійної підготовки робітничих кадрів	132
	Висновки до третього розділу	142
	ВИСНОВКИ	146
	ЛІТЕРАТУРА	149
	ДОДАТКИ	175

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АНСО – Асоціація навчальних саморегулювальних організацій
АПК – Агропромисловий комплекс
ВМТБП – Виробнича матеріально-технічна база підприємств
ВНЗ – Вищі навчальні заклади
ВНТУ – Вінницький національний технічний університет
ВОСЗ – Вінницька обласна служба зайнятості
ВРЦМН – Вінницький регіональний центр модульного навчання
ДСЗ – Державна служба зайнятості
ІБ – Інформаційний блок
КМУ – Кабінет Міністрів України
МОНУ – Міністерство освіти і науки України
МОП – Міжнародна організація праці
МСПУ – Міністерство соціальної політики України
МТБ – Матеріально-технічна база
МТН – Модулі трудових навичок
НЕ – Навчальний елемент
НКК – Навчально-курсний комбінат
НТП – Науково-технічний прогрес
ПТНЗ – Професійно-технічні навчальні заклади
ПТО – Професійно-технічна освіта
РЦ – Ресурсний центр
РЦМН – Регіональний центр модульного навчання
СЗППК – Система закладів професійної підготовки кадрів
СРО – Саморегульовні організації
УМЦМН – Український міжгалузевий центр модульного навчання

ВСТУП

В умовах глобалізаційних процесів розвитку кожна країна, що прагне мати статус високорозвиненої, повинна зайняти свою позицію на ринковому просторі, запропонувати більш конкурентну продукцію, ніж інші учасники ринку. Успіх забезпечується не стільки ресурсною базою, скільки сприятливим інвестиційним кліматом в країні та наявністю кадрів високої кваліфікації, зокрема робітничих, здатних сприяти впровадженню інноваційних технологій на підприємствах.

Стан системи професійної підготовки робітничих кадрів в Україні не відповідає вимогам сьогодення, перш за все, через застарілість матеріально-технічної бази закладів. На фоні депопуляції населення та високого рівня міграційних втрат відбувається падіння престижності робітничої професії та відтік професійних кадрів з промислових підприємств, що пов'язане з низькою вартістю робочої сили та домінуванням робочих місць низькотехнологічної укладності. За таких умов, назріла нагальна необхідність вдосконалення системи професійної підготовки та розвитку трудового потенціалу робітників на основі принципу безперервності, який би забезпечив процес постійного підвищення професійного рівня робітничих кадрів.

Проблеми професійного розвитку робітників з точки зору підвищення їх конкурентоспроможності, розглядаються в роботах таких науковців, як Г. Беккер, Л. Едвінссон, Т. Пітерс, Л. Спенсер, Р. Дж. Еренберг, С. Фішер та інших зарубіжних вчених. Значний внесок в дослідження та вирішення проблем оптимізації ринку праці, підвищення якості професійної підготовки та розвитку трудового потенціалу країни зробили вітчизняні вчені О. І. Амоша, Д. П. Богиня, О. А. Грішнова, Г. А. Дмитренко, В. В. Коваль, А. М. Колот, І. С. Кравченко, Е. М. Лібанова, Л. С. Лісогор, О. В. Макарова, Н. Г. Нічкало, О. Ф. Новікова, В. М. Новіков, В. В. Онікієнко, І. Л. Петрова, С. І. Пирожков, В. О. Покришук, У. М. Садова, М. В. Семикіна та інші дослідники.

Між тим, недостатньо опрацьованими залишаються питання, які пов'язані з розробкою системи безперервної професійної підготовки з використанням виробничої бази сучасних підприємств, яка би сприя-

ла гнучкому адаптуванню робітничих кадрів до потреб ринку праці та забезпечувала би можливість здійснювати навчання впродовж всього трудового життя. Складність та гострота окресленої проблеми зумовили вибір теми, мету та завдання наукового дослідження.

Метою дослідження є удосконалення теоретико-методологічних основ та розробка науково-практичних рекомендацій щодо організації безперервної професійної підготовки робітничих кадрів у контексті розвитку трудового потенціалу.

Для досягнення мети дослідження були поставлені і вирішені такі завдання:

- з'ясувати економічну суть та дослідити теоретичні підходи щодо вивчення особливостей розвитку безперервної професійної підготовки робітничих кадрів;
- оцінити сучасний стан системи професійної підготовки робітничих кадрів в контексті розвитку трудового потенціалу;
- розробити методичні підходи до оцінювання ефективності організації професійної підготовки робітничих кадрів з застосуванням технології «Модулі трудових навичок» (МТН), використовуючи сучасну виробничу базу підприємств;
- запропонувати шляхи удосконалення існуючого механізму фінансування безперервної професійної підготовки кадрів;
- розробити організаційно-економічний механізм реалізації безперервної професійної підготовки робітничих кадрів на засадах саморегуляції.

Об'єктом дослідження є процес безперервної професійної підготовки робітничих кадрів.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні проблеми розвитку механізму безперервної професійної підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів.

В процесі дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, методи систематизації, порівняння та узагальнення для поглиблення таких категорій як «безперервна професійна підготовка» та «модульна технологія професійної підготовки»; системного аналізу – для дослідження засад формування та регулювання безперервної професійної підготовки робітничих кадрів; метод

аналізу та синтезу – для вивчення і розвитку системи професійної підготовки робітничих кадрів; методи статистичного аналізу – для дослідження структури попиту та пропозиції на ринку праці; метод моделювання – при розробці моделі компетентнісного підходу безперервної професійної підготовки, а також механізму функціонування системи безперервної професійної підготовки на основі принципу саморегулювання; методи індукції та дедукції – при обґрунтуванні та розробці організаційно-економічного механізму реалізації безперервної професійної підготовки робітничих кадрів у контексті розвитку трудового потенціалу.

Обрана тематика має комплексний характер, що зумовило необхідність узагальнення у роботі результатів наукових досліджень, присвячених як загальним питанням забезпечення професійно-освітніх складових розвитку трудового потенціалу робітників, так і більш спеціалізованим аспектам.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ

1.1 Теоретико-методологічне обґрунтування розвитку безперервної професійної підготовки робітничих кадрів

В умовах зростання потреб економіки та сучасного виробництва виникає необхідність у постійному оновленні професійних знань. Сучасні ринкові відносини та прискорення темпів оновлення техніки і технології в умовах інноваційного розвитку виробництва потребують наявності робітничих кадрів високої кваліфікації, здатних швидко адаптуватися до змін навколишнього економічного середовища та спроможних постійно перенавчатися й підвищувати свій професійний рівень. Це, в свою чергу, сприяє впровадженню інноваційних технологій на сучасних підприємствах, підвищенню продуктивності праці та випуску конкурентоспроможної продукції.

В світовій економічній літературі безперервну підготовку розглядають як такі концепції: «безперервне навчання» (continuing education) та «освіта впродовж життя» (lifelong education), при цьому з часом перевагу почали віддавати останній.

Термін «освіта впродовж життя» був запропонований у 60-ті роки ХХ століття, хоча сам процес має набагато більш тривалу історію. Він став використовуватися у роботі таких міжурядових організацій, як ЮНЕСКО і Рада Європи. Поряд з терміном «освіта впродовж життя» широко застосовуються й такі терміни, такі як «безперервна освіта», «продовжена освіта», «освіта дорослих». Останнім часом частіше інших застосовується термін «безперервна підготовка» (continuing training).

Термін «безперервна підготовка» трактується як природне збагачення людини життєвим досвідом, її потреба ставити перед особистістю завдання постійного професійного зростання. Особливістю сучасного економічного розвитку в багатьох країнах світу, Україна – не виняток, є значне скорочення життєвого циклу професійних знань. Це зумовлює необхідність формувати національну систему безперервної

професійної освіти та підготовки кадрів, спрямованої, перш за все, на розвиток трудового потенціалу в державі. Основною умовою створення такої системи є необхідність активної участі в цьому процесі не лише держави, освітніх закладів, а й роботодавців, які мають брати активну участь у професійному навчанні та підвищенні кваліфікації своїх кадрів.

Узагальнюючи наукові роботи, які визначають більш класичні форми професійної підготовки [1–4], а також ті, які наполягають на адаптації класичної системи підготовки до умов інноваційного розвитку [5–11], слід виділити такі форми професійної підготовки: групову, індивідуальну та курсову.

При груповій формі учнів об'єднують в навчальні бригади, які виконують роботу згідно з навчальною програмою під керівництвом досвідчених інструкторів. Чисельний склад групи встановлюється самостійно і залежить від складності професії та виробничих умов. Система комплектації груп чисельністю 10–12 осіб сьогодні застосовується в системі перепідготовки за сприяння Державної служби зайнятості.

Індивідуальна форма поки що не має досить значного досвіду практичного застосування у вітчизняній системі професійної підготовки кадрів, але, враховуючи зниження показника масової підготовки, питома вага її має зростати. В умовах інноваційного розвитку виробництва індивідуальний підхід базується на використанні модульної системи професійної підготовки кадрів, яка лежить в основі методики МТН.

Курсова форма використовується для перепідготовки робітників, які вивільняються у зв'язку з технічною та організаційною перебудовою в межах підприємства. Вона передбачає отримання більш складних професій, що потребують значного обсягу теоретичних знань і освоєння різного виду робіт, які неможливо опанувати на робочому місці. Навчання при цьому проходить в НКК або на спеціальних курсах.

Стандартні форми підготовки робітничих кадрів не здатні повною мірою задовольнити мінливі вимоги ринку праці. Інновації пронизують усі сфери життя, постійно змінюючи попит на різні професії і самі

професії зокрема. Тому підготовка не може закінчитися після завершення навчання у СЗППК, вона має тривати й далі. Безперервна професійна підготовка стає важливим фактором конкурентоспроможності робітника та економіки загалом. Уся історія становлення і розвитку навчання людини як самостійної сфери його діяльності вказує на те, що професійне навчання повинно бути безперервним і адаптивним [12–14].

Людина, намагаючись підвищити власний професійний рівень, соціально-економічний статус, рівень доходів тощо, сподівається отримати більше шансів влаштуватися на роботу. Процес підвищення рівня конкурентоспроможності кадрів вимагає суміщенні професій та підвищенні рівня мобільності робітників. В умовах безробіття і масових скорочень професійна підготовка та перепідготовка на виробництві не втрачає своєї актуальності.

У сучасних умовах постійно зростає кількість нових інтегрованих професій, які не мають аналогів та потребують від робітників поряд із базовими професійно-кваліфікаційними вимогами ті функціональні та особистісні якості, що не входять до переліку обов'язкових навичок (відповідно до класифікатора професій).

Змінюється також підхід і до самої кваліфікації. Основним компонентом її стають знання, а не навички, які залежать від досвіду роботи. Безумовно, навички, вміння, досвід – важливі складові кваліфікації, але вони перестають бути головними, як це було в минулому. Ситуація, коли двадцятирічний досвід роботи повторений 20 разовим досвідом, який був набутий раніше, стає неприйнятною. Для сучасних робітників є потребою постійно підвищувати свою кваліфікацію та реалізовувати механізм безперервної професійної підготовки на підприємстві.

Найважливіші передумови розвитку безперервної професійної підготовки, в умовах формування інноваційної економіки, базуються на її основних складових: наука–освіта–виробництво (рис. 1.1).

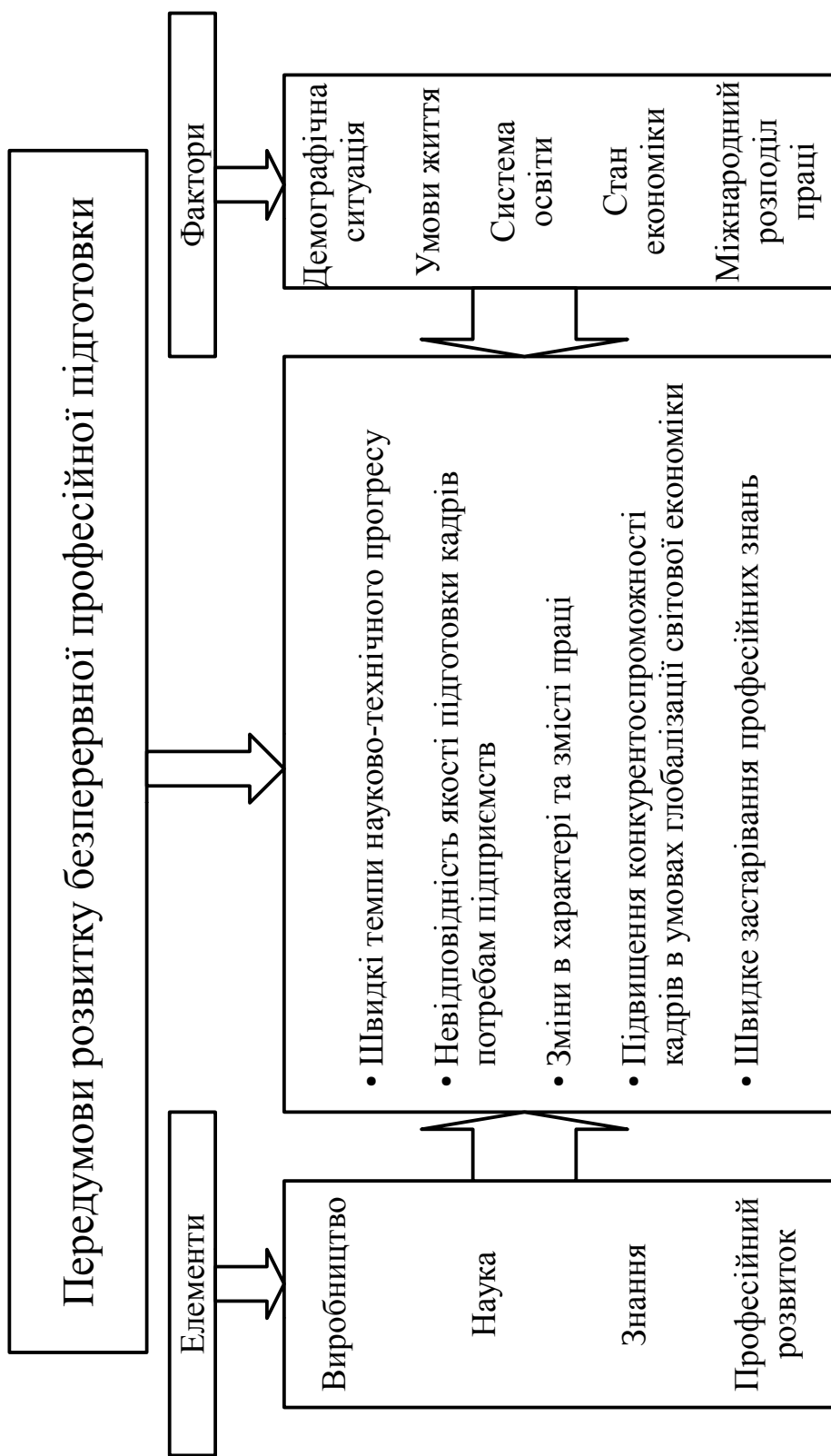

Рисунок 1.1 – Елементно-факторна схема передумов розвитку системи професійної підготовки

Безперервна професійна підготовка дає можливість вирішити цілий комплекс проблем: підвищити рівень працевлаштування та конкурентоспроможності робітничих кадрів, скоротити рівень молодіжного та хронічного безробіття, збільшити гнучкість та адаптованість робітників до вимог роботодавців, забезпечити доступ проблемних груп населення до навчання [15–19].

Аналіз міжнародних нормативних актів та наукових джерел засвідчив, що зміна наукових уявлень про систему професійної підготовки корелює з розвитком суспільства [20–24]. Базуючись на цих наукових поглядах, а також використовуючи світовий досвід розвитку та вдосконалення професійної підготовки робітників, розвитку навчання впродовж життя, етапи еволюції розвитку поняття «безперервна професійна підготовка» можна подати у такому вигляді (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Етапи еволюційного розвитку поняття «безперервна професійна підготовка»

<i>I-й етап 60-ті роки XX ст.</i>	<i>II-й етап 70-ті роки XX ст.</i>	<i>III-й етап 90-ті роки XX ст.</i>	<i>поч. IV етапу 1998 рік</i>
Рада Європи ввела в обіг термін «навчання впродовж життя» (<i>lifelong learning</i>)	ЮНЕСКО надає поняттю «безперервна професійна підготовка» (<i>continuing training</i>) міжнародний масштаб	Розвиток поняття: – додаткова підготовка (<i>additional training</i>) – Німеччина, Норвегія, Ірландія; – безперервне навчання (<i>continuing education</i>) – Англія; – корегувальна освіта (<i>remedial education</i>) – Швеція; – безперервна освіта – Україна	«Освіта впродовж життя» (<i>lifelong learning</i>) (Сорбонська декларація)

Етапи, які наведені в таблиці 1.1, є підґрунтям нової економічної програми розвитку ЄС – «Європейська стратегія зростання» (Європа

2020) та Європейської конвенції з прав людини [25]. В її основу закладено розвиток економіки, яка базується на інноваціях; ефективне використання ресурсів і підвищення конкурентоспроможності економіки; сприяння високому рівню зайнятості, що спрямовано на економічне та соціальне зростання.

З точки зору швейцарського вченого Ч. Хюммеля безперервна професійна підготовка існує як феномен і як концепція. У концептуальному плані вона сформована, на думку автора, порівняно недавно і не одержала поки що остаточного завершення. Як феномен вона існує стільки ж часу, скільки й сама людина [26]. Цю точку зору поділяють Р. Даве (Індія) та А. Кроплі (Австралія) [27], Н. А. Лобанов [28], В. Г. Осипов [29], Н. Б. Рухадзе [30] та ін. Є цікавою думка Д. Філіпович (Югославія), вчений вважає, що поняття «безперервна професійна підготовка» не нове, а новим є тільки неможливість сучасного мінливого світу обійтися без нього [31].

На сьогоднішній день існує більше 20 означень цієї категорії тільки в зарубіжній літературі. Найпершими дослідниками в цьому напрямку були Р. Даве [32], Дж. Р. Гібб [33], А. Кроплі [34], Т. Шульц [35]. Не менш цікаві трактування зроблені вже сучасними дослідниками, а саме: М. Ноулзом [36], М. В. Кларінім [37], В. Г. Онушкіним [38], Ю. Г. Одеговим [39], Т. Ю. Ломакіною [40], В. І. Астаховою [41] та ін. Характерно, більшість дефініцій не має кардинальних відмінностей. Практично всі автори єдині в з'ясуванні змістовної сторони безперервної професійної підготовки: її розглядають як об'єктивну необхідність оновлення професійних знань, обумовлену процесом застарівання теоретичних і практичних знань. Відмінність стосується, головним чином, складу функцій і масштабів застосування.

Необхідно підкреслити, що останнім часом істотно змінилися базові підходи до дослідження процесів відтворення трудового потенціалу. Багато науковців та дослідників, вивчаючи ці питання, роблять наголос на розвитку концепції єдиної системи безперервної освіти. Так, Л. Дорошенко зазначає, що розвиток якості робочої сили з урахуванням вимог, які висуває ринкове середовище (підвищення мобіль-

ності кадрів, вироблення у них вміння приймати самостійні оптимальні рішення, формування у робітників уявлень про світові стандарти професійного рівня та підготовки), потребує формування безперервної освіти [42].

Низка авторів (М. В. Кларін, Є. Г. Огарьов, В. Г. Онушкін та ін.), даючи означення безперервної професійної підготовки, роблять акцент на суб'єктивних умовах, тобто на особистісній орієнтації, розглядаючи неперервну професійну освіту як засіб розвитку творчого потенціалу особистості. При цьому на другий план відходить об'єктивна необхідність постійного оновлення професійних знань у відповідь на виклик виробництва. Є розбіжності й щодо питання про структуру неперервної професійної освіти.

Наведемо деякі типові означення безперервної професійної освіти. Так, Ю. Г. Одегов і П. В. Журавльов під безперервною професійною підготовкою розуміють не епізодичне перенавчання робітників у зв'язку зі застаріванням їх кваліфікації, а планований, заснований на прогнозах розвитку засобів виробництва послідовний процес систематичного підвищення і розширення кваліфікації за принципом переходу від менш до більш складних професій, від вузької спеціалізації до багатопрофільності. Таке планування процесу розвитку потенціалу робочої сили відповідно з розвитком матеріально-технічної бази зводить до мінімуму потребу в термінових і малопідготовлених заходах з перенавчання робітників за новими професіями [43]. У перспективі головною функцією системи професійної праці має стати перепідготовка робітників, яких звільняють у зв'язку з технічним прогресом, та осіб, що побажали з будь-яких причин змінити професію, а також навчання робітників додатковій професії та забезпечення планомірного підвищення їх кваліфікації.

Ю. Богомоллов визначає професійну підготовку та перепідготовку як коригування в процесі відтворення кваліфікованих робочих кадрів [44]. На наш погляд, такий підхід є надто вузьким. Виробництво змінюється досить швидко, а перепідготовка має більш розширені функції, що охоплюють, як правило, перенавчання робітника відповідно до новітніх потреб виробництва.

А. Г. Косаєв розмежовує перепідготовку кадрів та підвищення кваліфікації, пов'язуючи першу з рівнем професійного поділу праці, друге – з кваліфікаційним його поділом [45]. Перепідготовка робітничих кадрів означає на практиці здійснення заходів з підвищення якості робочої сили як на професійному, так і на кваліфікаційному рівнях.

В. Н. Скворцов визначає безперервну професійну підготовку як організований системою процес освіти осіб впродовж усього їхнього трудового життя, в основі якого лежать нормативні принципи, що зобов'язують роботодавця забезпечити робітникові необхідні й достатні умови для збільшення професійних знань і умінь щоразу, коли змінюються умови його трудової діяльності, висуваються нові або додаткові професійні вимоги, що дає змогу йому залишатися ефективним робітником, конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішньому ринках праці, зберігати соціальний статус і умови життя, адекватні рівню його професійного рейтингу на ринку праці [46]. На наш погляд, у цьому означенні підкреслюється обумовленість безперервної професійної підготовки змінами умов трудової діяльності, необхідність для робітника бути ефективним, конкурентоспроможним, тобто безперервна професійна підготовка розглядається з позицій ринкової економіки і ринку праці.

Процес виробництва висуває низку вимог до якості праці робітників. Означені вимоги зумовлені різними чинниками, зокрема [47]:

- розвитком НТП (підвищення загальноосвітньої підготовки, кваліфікації, компетентності тощо);
- розвитком ринкових відносин (прагнення до конкуренції, спрямованість на інновації, вміння вести підприємницьку діяльність тощо);
- інформатизацією та комп'ютеризацією виробництва (вміння працювати з системою професійної інформації);
- гуманізацією виробництва (врахування «людських» факторів виробництва, знання соціологічних і психологічних основ виробництва, вміння управляти міжособистісними відносинами тощо).

Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітничих кадрів виконує дві взаємопов'язані функції. Перша –

задоволення постійних потреб виробництва в кадрах необхідних професій та кваліфікації, по можливості, з урахуванням тенденцій майбутнього розвитку. Друга – запобігання й подолання безробіття, в першу чергу, його структурних та технологічних форм.

Дуже важливо враховувати й суб'єктивний фактор – зацікавленість та активну участь в цьому процесі як самого робітника, так і роботодавця. Певну роль відіграють економічні стимули: збереження робочого місця, заробітна плата, можливість підвищити соціальні умови проживання та інше.

Зацікавленість учасників ринку праці у впровадженні безперервної професійної підготовки на виробництві, на нашу думку, може бути реалізована у такий спосіб:

- для роботодавця – через скорочення термінів підготовки, мінімізацію затрат на підготовку, максимальну наближеність до місця роботи кадрів;
- для робітника – через мінімізацію строків підготовки, індивідуальність навчання, максимальну наближеність до місця проживання, навчання та роботи;

Поглиблюючи теоретичні уявлення про сутність безперервної професійної підготовки, зосередимо увагу на основних елементах системи. Запропонована складна, цілісна структурована система (рис. 1.2), що охоплює різні ланки: підготовку робітничих кадрів, підвищення кваліфікації, перепідготовку, навчання суміжним професіям. Загальною ознакою, що характеризує подібність кожної ланки єдиної системи, є спільність суб'єктів впливу, вирішуваних завдань і кінцевих цілей – забезпечення виробництва робітничими кадрами з необхідними професійно-кваліфікаційними характеристиками.

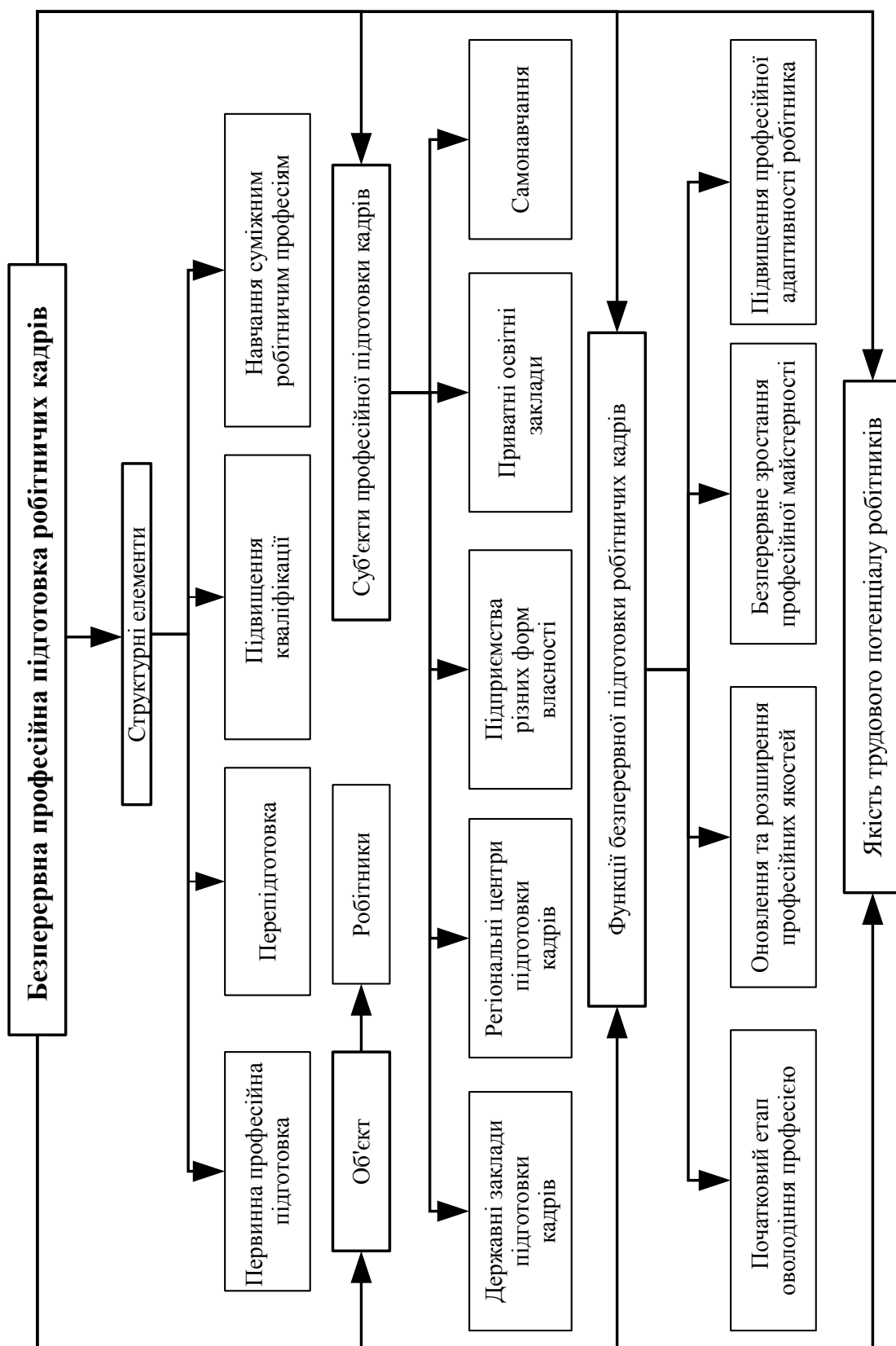

Рисунок 1.2 – Система безперервної професійної підготовки робітничих кадрів

Навчання суміжним професіям відображає загальну тенденцію зміни у функціях праці – перехід від вузької спеціалізації до багатопрофільності. Як правило, навчання суміжним професіям здійснюється в рамках конкретного підприємства, і найчастіше, без відриву від виробництва. Отримання другої професії, не пов'язаної з першою, означає, що або робітник в силу різних причин незацікавлений у подальшій роботі з даної професії, або в цій професії немає необхідності на підприємстві. «Відмирання» професій – процес закономірний. У цьому випадку відбувається або вивільнення робітника, або отримання ним іншої професії, що затребувана виробництвом. При переході робітника з одного робочого місця на інше у зв'язку зі зміною професії він втрачає частину накопиченого знання, якщо колишні знання і накопичений досвід стають непотрібними. Розміри цих втрат тим більші, чим далі колишня професія від нової. Але ці втрати неминучі, і в майбутньому вони можуть бути компенсовані тим, що робітник отримає затребувану виробництвом професію. Питання отримання іншої професії несе в собі значний соціальний аспект, оскільки викликане не тільки потребами виробництва, але і суб'єктивним бажанням робітника (наприклад, загроза втрати робочого місця, отримання більш високого заробітку).

Криза системи професійної підготовки являє собою одну з форм соціальної, фінансової та економічної криз, обумовлених особливостями трансформаційного розвитку суспільства. Кризовий стан безперервної професійної підготовки робітників в Україні правомірно розглядати як форму прояву соціального протиріччя, пов'язаного з порушеннями гарантій держави в сфері освіти. Згідно з Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту» держава гарантує громадянам України можливість отримання освіти незалежно від віку та інших факторів, однак нема поняття «освіта дорослих». Виникає питання, чи належить до державних гарантій система безперервної професійної підготовки, адже без неї сучасне виробництво не може розвиватися ефективно, а робітник перестає відповідати його вимогам і може втратити своє робоче місце.

Соціально-економічний розвиток країни залежить від рівня квалі-

фікації трудового потенціалу. Це потребує максимального просування високо-кваліфікованого робітничого потенціалу в усі сфери діяльності, постійного поліпшення його якості. Дедалі більшого значення набувають нові характеристики праці висококваліфікованого трудового потенціалу: можливість швидкого засвоєння нових знань і методів праці, безперервне навчання та перенавчання у зв'язку зі зміною технологій, засобів праці, місця роботи або видів продукції. Традиційна модель економічного зростання практично вичерпала себе. Інноваційний розвиток економіки в умовах глобалізаційних змін потребує швидких методів професійної підготовки та перепідготовки кадрів. Тому ринок висококваліфікованої праці передбачає більш ефективну підготовку та перепідготовку робітників, а питання відтворення трудового потенціалу, який є головною продуктивною силою економічної системи, потребує подальших методологічних і практичних розробок.

1.2 Безперервна професійна підготовка кадрів у контексті розвитку трудового потенціалу

Активізація інноваційних процесів зумовила підвищення ролі освіти та професійної підготовки у розвитку трудового потенціалу. Зростання вимог до якості робочої сили з розвитком сучасних технологій потребує постійного вдосконалення знань й умінь індивіда впродовж трудового життя з метою забезпечення його продуктивної зайнятості, професійної мобільності та конкурентоспроможності. Підвищення якості освітніх послуг на основі формування системи безперервної освіти з метою оптимізації професійно-кваліфікаційної структури робочої сили є одним із дієвих напрямів зростання рівня конкурентоспроможності національної робочої сили.

Узагальнюючи думки провідних вітчизняних науковців [48–51], трудовий потенціал слід розглядати як якісні характеристики, природні здібності окремої людини до праці, її навички, знання, які можуть бути збагачені у процесі здобуття освіти, професійної підготовки, з набуттям досвіду роботи. За рахунок інвестицій у розвиток трудового потенціалу робітників відбувається формування загального потенці-

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко Е. Профессиональное обучение персонала / Е. Адаменко // Менеджер по персоналу. — 2006. — № 11. — С. 58–62.
2. Дрозач М. Підготовка робітничих кадрів на виробництві через мережу професійно-технічних навчальних закладів / М. Дрозач // Україна: аспекти праці. — 2006. — № 7. — С. 36–41.
3. Скударь Г. Развитие персонала – повышение конкурентоспособности / Г. Скударь // Менеджер по персоналу. — 2006. — № 6. — С. 4–10.
4. Крикунов С. Формы и методы обучения персонала / С. Крикунов // [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.hrportal.ru/node/1638>.
5. Грішнова О. А. Інтелектуалізація праці - визначальна ознака постіндустріального суспільства / О. А. Грішнова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць. — 2009. — № 1. — С. 135–139.
6. Ярошенко Г. Розвиток механізму взаємодії ринку праці і ринку професійної освіти України / Г. Ярошенко, І. Заюков // Україна: аспекти праці. — 2007. — № 6. — С. 25–29.
7. Левченко О. Сучасна безперервна професійна освіта та підготовка кадрів в Україні : основні проблеми та напрямки трансформації в контексті міжнародного досвіду / О. Левченко // Україна: аспекти праці. — 2006. — № 1. — С. 70–74.
8. Желнина Е. Система непрерывного обучения персонала организации / Е. Желнина // Кадры предприятия. — 2006. — № 4. — С. 91–106.
9. Носырева И. Г. Современные формы и методы обучения персонала / И. Г. Носырева // Управление развитием персонала. — 2006. — № 1. — С. 2–13.
10. Базаров Т. Внутрифирменное обучение как технология развития кадрового потенциала организации / Т. Базаров // [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.management.com.ua/be/be038.html>.

11. Шоптенко В. Новые возможности бизнес-образования / В. Шоптенко, Д. Кайсин, Д. Конанчук // Менеджер по персоналу. — 2008. — № 14. — С. 28–34.
12. Тімар Т. Коментарі до Національної доктрини розвитку освіти України (аналіз проекту освітньої доктрини від 15 травня 2001 р.) / Т. Тімар, П. Дарваш, Я. Коварович // Бюлетень Програми підтримки вироблення стратегії реформування освіти. — 2001. — № 2.
13. Богданова И. Непрерывное образование в эпоху перехода к информационному обществу. / И. Богданова // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sbmt.bsu.by/projects/Thesis06.pdf>, 2008.
14. Дресвянников В. Непрерывное образование в эпоху перехода к информационному обществу // Элитариум : Центр дистанционного образования. / В. Дресвянников // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.elitarium.ru/2007/02/09/andragogika.html>, 2007.
15. Професійне навчання на виробництві : збірник наукових праць / Укл. Н. Г. Ничкало. — К. : Науковий світ, 2003. — 162 с.
16. Тупік І. Я. Високий професіоналізм персоналу – запорука конкурентоспроможності / І. Я. Тупік // ПТО. — 2002. — № 3. — С. 29–31.
17. Bloom B. S. Taxonomy. / B. S. Bloom. — David Mc Kay Company.: New York , 1956. — 156 pp.
18. Холдінг Д. Методы обучения / Человеческий фактор. Т. 3 Моделирование деятельности, профессиональное обучение : перевод с англ. / Д. Холдінг. — М. : Мир, 1991. — 302 с.
19. Михайличенко А. Концепція модульної системи професійного навчання (за методикою МОП) / А. Михайличенко. — Харків : УПА, 2004. — 36 с.
20. Колот А. Економіка праці та соціально-трудових відносин : підручник / А. Колот, О. Грішнова, О. Герасименко. — К. : КНЕУ, 2009. — 711 с.
21. Мельник С. В. Освітньо-кваліфікаційні та професійні стандарти

- в Україні та за її межами / С. В. Мельник, Т. В. Фініков. — К. : Таксон, 2010. — 302 с.
22. Коулз М. Национальная система квалификаций. Обеспечение спроса и предложения на рынке труда / М. Коулз, О. Олейникова, А. Муравьева. — М. : РИОТК им. А. Н. Коняева, 2009. — С. 80–90.
 23. Ткачук В. О. Теоретико-прикладні аспекти забезпечення кадрами робітничих професій промислових підприємств України / В. О. Ткачук // Формування ринкової економіки : збірник наукових праць. – Спец. вип. : у 3 т. Соціально-трудова відносина: теорія та практика. — 2010. — Т. 2. — С. 339–408.
 24. Дрозач М. І. Професійне навчання персоналу на виробництві та удосконалення його організаційно-економічного механізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.07 “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика” / Дрозач Микола Іванович / М. І. Дрозач. — К. : ДВНЗ Київський національний економічний університет, 2010. — 20 с.
 25. Перший президент ЄС приступає до своїх обов’язків // [Електронний ресурс] / Новости bigmir.net. — Режим доступу : http://www.news.bigmir.net/world/225859?bm_lang.
 26. Mansbridge A. The multitude of the Wise – Welfare of the Word. / A. Mansbridge // Convergence . — 1968. — № 4. — P. 103.
 27. Cropley A. Lifelong Education and Training of teachers. / A. Cropley, R. Dowe. — Humberg. Oxford : pergamon Press, 1978. — 189 pp.
 28. Лобанов Н. А. К вопросу об истоках современного образования / Н. А. Лобанов, В. Н. Скворцов // Педагогические чтения: философия, педагогика, образование : тезисы докладов межвуз. конференции (28.04.1997 г.). — 1997. — Пушкин : ЛГОУ. — С. 47–49.
 29. Социально-философский анализ современной концепции непрерывного образования / Сост. В. Г. Осипов. — Ереван : АН Арм.ССР, 1989. — 216 с.
 30. Непрерывное образование – концепция, устремленная в будущее / Сост. Н. Б. Рухадзе. — Тбилиси : ТГУ, 1989. — 227 с.

31. Filipovich D. Permanent Educational Reform of the Educational System in Yugoslavia. / D. Filipovich // *Convergence* . — 1968. — № 4. — P. 82.
32. Dave R. Foundation of Lifelong Education : Some Methodological Aspects. / R. Dave. — Humburg : Pergamon Press, 1976. — 34 pp.
33. Кукуев А. И. Развитие теории образования взрослых в США как предпосылка появления андрагогики / А. И. Кукуев // *Актуальные проблемы дополнительного профессионального образования в России*. — 2008. — № 3-4. — С. 9–14.
34. Cromptley A. Lifelong Education and the Training of Teachers. / A. Cromptley, R. Dave. — Humburg : Pergamon Press, 1978. — 68 pp.
35. Производительные силы человека / Сост. С. Добрынин, А. Дятлов, В. Конков. — СПб. : СПбУЭФ, 1993. — 163 с.
36. Knowles M. S. The Adult Learner : The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development-6th edition. / M. S. Knowles, E. E. Holton, R. A. Swanson. — London, New York : ELSEVIER Butterworth Heinemann, 2005. — 378 pp.
37. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике. Обучение на основе исследования, игр, дискуссии, анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. — Рига : МТТ, 1995. — 127 с.
38. Онушкин В. Г. Непрерывное образование – приоритетное становление науки / В. Г. Онушкин, Ю. Н. Колюткин // *Педагогика*. — 1989. — № 2. — С. 86–90.
39. Одегов Ю. Г. Оценка эффективности работы с персоналом: методологический подход : учебно-практическое пособие / Ю. Г. Одегов, К. Х. Абдурахманов, Л. Р. Котова. — М. : Альфа-Пресс, 2011. — 752 с.
40. Ломакина Т. Ю. Современный принцип развития непрерывного образования / Т. Ю. Ломакина. — М. : Наука, 2006. — 186 с.
41. Непрерывное образование в контексти образовательных реформ в Украине : монография / Сост. под общ. ред. В. И. Астаховой. — Харьков : НУА, 2006. — 300 с.
42. Дорошенко Л. С. Управление трудовыми ресурсами : учеб. пособие / Л. С. Дорошенко. — К. : МАУП, 1997. — 60 с.

43. Одегов Ю. Г. Управление персоналом : учебник / Ю. Г. Одегов, П. В. Журавлев. — М. : Финстатинформ, 1997. — 877 с.
44. Богомолов Ю. Комплексный подход к профессиональной подготовке и переподготовке кадров в России / Ю. Богомолов // Проблемы теории и практики управления. — 1993. — № 2. — С. 62–67.
45. Косаев А. Технический прогресс, высвобождение рабочей силы и основные направления ее переподготовки / А. Косаев // Трудовые ресурсы : сборник научных статей. — 1978. — № 2. — С. 135–147.
46. Скворцов В. А. Образование и подготовка кадров в условиях новой реконструкции / В. А. Скворцов. — СПб. : ГУЭФ, 1999. — 227 с.
47. Коваль Н. О. Сучасні проблеми підготовки продуктивної сили на ринку праці // Інноваційні процеси економічного і соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали Міжнародної конференції молодих учених і студентів (27.03.2008 р.) / Н. О. Коваль. — Тернопіль : ТНЕУ, 2008. — С. 45–47.
48. Долишний М. И. Качество трудового потенциала / М. И. Долишний. — К. : Накова думка, 1986. — 229 с.
49. Лич В. М. Трудовой потенциал: теория та практика відтворення : монографія / В. М. Лич. — К. : Науковий світ, 2003. — 313 с.
50. Грیشнова О. А. Формування людського капіталу в системі освіти і професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.09.01 – Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / О. А. Грیشнова. — К. : Рада з вивчення продуктивних сил України НАН України, 2002. — 36 с.
51. Перепелиця Н. В. Людський капітал у трансформаційній економіці : зміст та основні напрямки формування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 Економічна теорія / Н. В. Перепелиця. — Харків : Нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2005. — 18 с.

52. Коробчук Т. Особливості становлення та регулювання ринку інтелектуальної праці в Україні / Т. Коробчук // Україна: аспекти праці. — 2006. — № 8. — С. 3.
53. Взаимодействие научно-образовательных и административных структур : сборник тезисов конференции / Сост. В. С. Гершгорина. — Новокузнецк : НПУ, 2000. — 89 с.
54. Богиня Д. П. Основи економіки праці / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. — К. : Знання-Прес, 2002. — 140 с.
55. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О. А. Грішнова. — К. : Знання, 2001. — 140 с.
56. EU Employment situation and Social Outlook. Monthly Monitor // [Електронний ресурс] / ЕС. Employment, Social Affairs&Equal Opportunities. — Режим доступу : http://ec.europa.eu/environment/integration/employment_en.htm.
57. Human Development Report 2010. 20th Anniversary Edition. The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development. Published for the United Nations Development Programme (UNDP) // [Електронний ресурс] / N. Y., 2010. — Режим доступу : <http://hdr.undp.org>.
58. Бажал Ю. М. Знаннєва економіка – економіка конкурентоспроможності / Ю. М. Бажал. — К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. — 219–224 с.
59. Геєць В. М. Економіка знань та її перспективи для України : наук. доп. / В. М. Геєць, В. П. Александрова, Ю. М. Бажал. — К. : Інститут економічного прогнозування НАН України, 2005. — 168 с.
60. Онікієнко В. В. Концептуальний соціально-економічний та технічний сценарій формування інноваційної політики України / В. В. Онікієнко, Л.М. Ємельяненко // Демографія та соціальна економіка. — 2007. — № 1. — С. 151–158.
61. Коваль Н. О. Сучасний стан ринку праці та шляхи його покращення / Н. О. Коваль // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. — 2007. — № 226. — С. 376–384.

62. Збаржевецька Л. Методи, важелі та механізми підвищення інноваційної активності працівників / Л. Збаржевецька // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.nbuiv.gov.ua/portal/soc...6/a6.pdf.
63. Коваль Н. О. Фінансове стимулювання трудового потенціалу в умовах інноваційного розвитку / Н. О. Коваль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Економіка. — 2010. — № 117. — С. 35–37.
64. Семикіна М. Конкурентоспроможність працівника та ціна робочої сили на ринку праці / М. Семикіна // Україна: аспекти праці. — 1999. — № 6. — С. 8–12.
65. Лісогор Л. Оптимізація професійно-кваліфікаційних параметрів як умова підвищення конкурентоспроможності робочої сили в Україні / Л. Лісогор // Україна: аспекти праці. — 2003. — № 3. — С. 33–37.
66. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю / В. П. Андрущенко. — К. : Знання України, 2008. — 819 с.
67. Балашова Т. А. Об актуальности непрерывного профессионального образования // Высшее профессиональное образование : традиции и инновации : II Международная науч.-метод. конференция (25.11.2009 г.). / Т. А. Балашова, Т. В. Лавряшина. — Кемерово : Кузбассвузиздат, 2009. — С. 54–56.
68. Головка В. О. Діалектика вищої освіти: трансформація від декларації до реалізації / В. О. Головка. — Харків : Експада, 2009. — 301 с.
69. Євтух М. Б. Проблеми якості освіти / М. Б. Євтух, І. С. Волощук // Вища освіта України. — 2009. — № 3. — С. 25.
70. Постанова КМУ “Про деякі питання надання роботодавцям дотації для забезпечення молоді першим робочим місцем” № 223 від 19.03.2008 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
71. Наказ МСП України “Про затвердження порядку та строків надання дотації роботодавцю для забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем”

- № 82 від 25.02.2008 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
72. Коваль Н.О. Соціально-економічні основи формування людського капіталу в Україні // Теорія та практика ринкових перетворень; економічний та соціальний аспект : збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції (20.03.2008р.). / Н.О. Коваль. — Вінниця : ВІЕ ТНЕУ, 2008. — С. 142–147.
73. Звіт про конкурентоспроможність України 2010 // Назустріч економічному зростанню та процвітанню // [Електронний ресурс] / Фонд : Ефективне Управління — Режим доступу : <http://www.feg.org.ua>.
74. Сивец С. Непрерывное образование: концепция и ее реализация // Элитариум: Центр дистанционного образования, 2007 / С. Сивец // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.elitarium.ru/2007/09/13/nepreryvnoe_obrazovanie_konceptsiya_i_ee_realizacija.html.
75. Чошанов М. Процесс непрерывного конструирования и реорганизации / М. Чошанов // Директор школы. — 2000. — № 4. — С. 56–62.
76. Michele B. Creating an Environment for Ongoing Learning. // Learning Circuits – ASTD’s Online Magazine Covering E-Learning, 2003. / В. Michele // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.learningcircuits.org/2003/dec2003/elearn.html>.
77. Кларин М. Андрагогика: наука обучения взрослых // Элитариум: Центр дистанционного образования, 2004 / М. Кларин // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.elitarium.ru/2004/08/25/andragogika_nauka_obuchenija.htm.
78. Громкова М. Модульное обучение в системном образовании взрослых // Элитариум: Центр дистанционного образования, 2005 / М Громкова // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.elitarium.ru/2005/09/06/modulnoe_obuchenie_v_sistemnom_obrazovanii_vzroslykh.html.
79. Паринов А. В. Реформа вищої педагогічної освіти в Англії. Передумови і тенденції розвитку (кінець 80-х початок 90-х років

- XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук / А. В. Паринов. — К. : Інститут педагогіки і психології професійної освіти, 1995. — 36 с.
80. Генри М. Левин. Образование, труд и занятость в развитых странах / М. Левин Генри, И. Рассел // Перспективы. Вопросы образования. — 1990. — № 2. — С. 67–89.
81. Коваль Н. О. Інноваційні підходи щодо підготовки трудового потенціалу на сучасном етапі розвитку підприємств // Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах трансформації економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та викладачів (17.04.2008 р.). / Н. О. Коваль. — Рівне : НУВГП, 2008. — С. 92–93.
82. Гурьев Л. И. Начальное профессиональное образование во Франции (проблемы и тенденции развития) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.01. “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика” / Л. И. Гурьев. — Казань : Российская академия образования. Институт специального образования, 1993. — 36 с.
83. Васильченко В. С. Управління трудовим потенціалом / В. С. Васильченко, А. М. Гриненко, О. А. Грішнова. — К. : КНЕУ, 2005. — 405 с.
84. Освіта впродовж життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка // [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>.
85. Старіков І. Старі граблі механічних годинників, або Чому немає кваліфікованих робітників / І. Старіков // Дзеркало тижня. — 2008. — № 35(714). — С. 3–4.
86. Коваль Н. О. Інноваційні методи навчання в контексті міжнародного досвіду : зб. наук. праць “Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах трансформаційної економіки” / Н. О. Коваль; Під ред. Л. Ф. Кожушко. Вип. 1. — Рівне : НУВГП, 2007. — 157 с.
87. Коваль Н. О. Інноваційні методи навчання в Україні в контексті міжнародного досвіду // Актуальні проблеми теорії і практи-

- ки менеджменту в умовах трансформації економіки : матеріали V регіональної міжвузівської науково-практичної конференції (19.04.2007 р.). / Н. О. Коваль. — Рівне : НУВГП, 2007. — С. 42–43.
88. Організація професійного навчання інвалідів за кредитно-модульною технологією. Методичні рекомендації для фахівців центрів професійної реабілітації інвалідів (з досвіду роботи Всеукраїнського центру професійної реабілітації інвалідів) / Укл. М. Л. Авраменка. — К. : Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів, 2008. — 33 с.
 89. Сердюк В. Модульна технологія навчання з охорони праці / В. Сердюк, М. Олійник, А. Коваль. — Вінниця : Континент-ПРИМ, 2004. — 353 с.
 90. Плохій В. Модульна система професійного навчання: концепція, методика, особливості впровадження / В. Плохій, А. Казановський. — К. : Науковий світ, 2002. — 284 с.
 91. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020р.) // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2009/proekt2010_2020.doc.
 92. Наказ МОНМСУ “Про розробку державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій відповідно до компетенцій” № 108 від 19.02.2008 р. // [Електронний ресурс] / Все про освіту України — Режим доступу : www.osvita.org.ua.
 93. Наказ МСП, МОНМСУ “Про впровадження відкритого професійно-технічного навчання на основі модульної технології” № 187/243 від 09.04.2002 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
 94. Закон України “Про вищу освіту” № 2984-III, із змінами від 12.03.2009 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
 95. Розпорядження КМУ “Про внесення змін до плану заходів, спрямованих на задоволення потреби ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах” № 1396-р від 05.11.2008 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

96. Розпорядження КМУ “Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи підвищення кваліфікації працівників на період до 2010 року” № 429-р від 26 .07. 2006 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
97. Концепція “Загальнодержавна цільова соціальна програма збереження та розвитку трудового потенціалу України на період до 2017 року” // [Електронний ресурс] / Офіційний вісник України. — 2009. — № 56. — Режим доступу : <http://ovu.com.ua/articles/2007-pro-shvalennya-kontseptsiyi-zagalnoderthavnoyi-tsi>.
98. Закон України “Про освіту” № 1060-ХІІ від 11.06.2008 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.mon.gov.ua.
99. Богданова И. Непрерывное образование в эпоху перехода к информационному обществу / И. Богданова // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sbmt.bsu.by/projects/Thesis06.pdf>.
100. Колот А. М. Управління трудовими ресурсами : навчально-методичний посібник / А. М. Колот, В. М. Данюк. — К. : КНЕУ, 2004. — 212 с.
101. Садова У. Я. Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження та перспективи їх розвитку: монографія / У. Я. Садова. — Львів : Колвес, 2005. — 408 с.
102. Калина А. В. Економіка праці : навчальний посібник. / А. В. Калина. — К. : МАУП, 2004. — 224 с.
103. Гуць М. Оцінка стану ринку праці в умовах реформування економіки України / М. Гуць // Україна: аспекти праці. — 2005. — № 2. — С. 17–20.
104. Коваль Н. О. Особливості нової стратегії використання людського потенціалу в контексті соціально-економічного розвитку країни // Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми : матеріали ІV міжнародної інтернет-конференції (30.03.2009 р.). / Н. О. Коваль. — Тернопіль : Інтернет-сайт www.iconf.org.ua, 2009. — С. 146–148.
105. Про соціально-економічне становище України : доповідь. // [Електронний ресурс] / К. : Державний комітет статистики

- України. – Випуски за 2006 – 2009 рр. — Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
106. Тігіпко С. Про професійний розвиток працівників на виробництві / Пояснювальна записка до проекту закону України “Про професійний розвиток працівників на виробництві” від 16.09.2011 р. № 9161 / С. Тігіпко // Всеукраїнська мережа Ліга Закон [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.
 107. Економічна правда // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2011/01/12/265942>.
 108. Суспільство і соціальна політика // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukrsocium.com/noviny/vlada/3311-2011-01-14-11-30-00>.
 109. Конференція роботодавців України 2009 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.conf.eu.org>.
 110. Костенко М. Професійне навчання безробітних як засіб відновлення та розвитку трудового потенціалу / М. Костенко // Україна: аспекти праці. — 2007. — № 2. — С. 45–49.
 111. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Проблема ефективного використання та професійно-технічної підготовки кадрів промислового сектору економіки України” / Укл. В. В. Онікієнко, А. О. Коваленко. — К. : Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2007. — 36 с.
 112. Концепція загальнодержавної програми зайнятості населення на 2009-2011 роки // [Електронний ресурс] / Міністерство соціальної політики України (19.08.2008). — Режим доступу : <http://mlsp.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article>.
 113. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : нац. доп. / Укл. В. М. Гейц та ін. — К. : НВЦ НБУВб, 2009. — 687 с.
 114. Коваль О. П. Заробітна плата в Україні: на шляху до економічного зростання і добробуту / О. П. Коваль // Національна безпека і оборона. — 2010. — № 7. — С. 13.

115. Шевченко Л. С. Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз : монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська. — Харків : Право, 2010. — 448 с.
116. Безтелесна Л. Людський розвиток : підходи до трактування суті та умов його забезпечення / Л. Безтелесна // Економіка України. — 2009. — № 7. — С. 4–12.
117. Цілі Розвитку Тисячоліття: Україна – 2010. Національна доповідь // [Електронний ресурс] / К., 2010. – 110 с. — Режим доступу : <http://www.undp.org.ua>.
118. Human Development Report 2010. 20th Anniversary Edition. The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development. Published for the United Nations Development Programme (UNDP) // [Електронний ресурс]. – N. Y., 2010. – 238 p. — Режим доступу: <http://hdr.undp.org>.
119. Модульно-компететнісний підхід до розробки державних стандартів професійно-технічної освіти // [Електронний ресурс] / Міністерство освіти, науки молоді та спорту України. — Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/prof-tech/pr4.pp>.
120. Либанова Э. М. От учебы к работе : состояние молодежи на рынке труда Украины. Презентация на национальном семинаре / Э. М. Либанова // Европейский Фонд Образования. — 2006. — № 3. — С. 11–16.
121. Мельник С. Демографічна ситуація в Україні: стан, головні проблеми та способи їх вирішення / С. Мельник // Україна: аспекти праці. — 2006. — № 1. — С. 21–26.
122. Гайдуцький А. П. Економічна природа міграційного капіталу / А. П. Гайдуцький // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 6(60). — С. 210.
123. Генералова Ю. В. Вплив міграційних процесів на економічне зростання України / Ю. В. Генералова // Україна: аспекти праці. — 2006. — № 4(58). — С. 190.
124. Населення України: вікова та структурна динаміка // [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

125. Хоружий Ю. С. Перспективи розвитку безперервного навчання в Україні в контексті інтеграції до міжнародної економічної спільноти / Ю. С. Хоружий, С. П. Ланская. — Донецьк : ДонНУ, 2010. — 105 с.
126. Коваль Н.О. Економічні та соціально-демографічні аспекти молодіжного ринку праці / Н.О. Коваль // Вісник Хмельницького національного університету. — 2007. — № 5. — С. 221–225.
127. Сердюк В. Р. Демографічні аспекти економічного розвитку України / В. Р. Сердюк, Н. О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. — 2007. — № 6. — С. 31–36.
128. Всеукраїнський перепис населення: історичні, методологічні, соціальні, економічні, етнічні аспекти. // [Електронний ресурс] / Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України ім. М.В. Птухи, 2004.— Режим доступу : <http://d-m.com.ua>.
129. Щербакова Е. Доля населения в возрасте 60 лет и старше варьируется от 2% в Катаре до 30% в Японии // Демоскоп Weekly, 24 мая - 6 июня / Е. Щербакова // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://demoscope.ru/weekly/2010/0423/barom02.php>.
130. Заюков І. В. Проблеми та перспективи розвитку в Україні професійного навчання кадрів на виробництві / І. В. Заюков, Н. О. Коваль // Економіка України. — 2008. — № 6(559). — С. 80–87.
131. Економічна активність населення України 2009 : статистичний збірник / Укл. Держкомстат України. — К. : Техніка, 2010. — 256 с.
132. Дані Державного центру зайнятості України за 2008-2009 рр. Форма 2-ПН // [Електронний ресурс] / Державний центр зайнятості України — Режим доступу : www.dcz.ua/newstmp/2009.
133. Ринок праці України за 2010 рік // [Електронний ресурс] / Держкомстат України, 20.10.2010 р. — Режим доступу : <http://ukrstat.org/uk/operativ/.../rpr.1.10.pdf>.
134. Дані Державного центру зайнятості України за 2008-2009 рр. Форма 1-ТМ // [Електронний ресурс] / Державний центр зайнятості України — Режим доступу : www.dcz.ua/newstmp/2009.
135. Потреба підприємств у працівниках за видами економічної діяльності // [Електронний ресурс] / Держ-

- комстат України, 16.11.2010 р. — Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/rp/szbr/szbru/ppgu2010.htm>.
136. Рівень працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян за видами економічної діяльності // [Електронний ресурс] / Держкомстат України, 16.11.2010р. — Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/rp/szbr/szbru/ppgu2010.htm>.
137. М. Шаповал Щоб добре жити, треба працювати. // [Електронний ресурс] / Урядовий кур'єр 12.11.11. — Режим доступу : <http://www.ukurier.gov.ua>.
138. Системні вади ринку праці та пріоритети його реформування : аналітична доповідь / Укл. [О. М. Пищуліна, О. П. Коваль, О. О. Кочемировська]. — К. : НІСД, 2010. — 72 с.
139. Лібанова Е. М. Кому вигідна дешева робоча сила? / Е. М. Лібанова // Дзеркало тижня. — 2007. — № 16-17. — С. 10.
140. Кокіна В. Престижна та професія, що до душі / В. Кокіна // Урядовий кур'єр. — 2007. — № 11. — С. 8–9.
141. Дудченко О. Я б у столяри пішов, де ж мені навчитись? / О. Дудченко, М. Тимків // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 236. — С. 6–7.
142. Косянчук І. Професіонали нині в дефіциті / І. Косянчук // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 86. — С. 9–10.
143. Прокопенко О. Гойдалка зайнятості. Як її приборкати? / О. Прокопенко // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 8. — С. 5–6.
144. Самойлик К. С. Професійно-технічна освіта України: виклик сьогодення / К. С. Самойлик // Професійно-технічна освіта. — 2007. — № 2. — С. 36–40.
145. Професійно-технічна освіта України у 1991-2011 рр. (перелік головних подій розвитку, проблемні питання, інформаційно-аналітичні, статистичні матеріали) / В. Головінов (15.06.11) // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kno.rada.gov.ua>.

146. Величко Н. О. Формування контингенту ПТНЗ в умовах демографічної кризи / Н. О. Величко, І. М. Савченко. — К. : Інститут професійно-технічної освіти АПН України, 2009. — 46 с.
147. Мазин А. Внутрифирменный человеческий капитал: факторы его наращивания / А. Мазин, Т. Раева // Человек и труд. — 2006. — № 11. — С. 108–112.
148. Продовження навчання та здобуття професії // [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
149. Продовження навчання та здобуття професії : статистичний бюлетень. — К. : Державний комітет статистики України, 2011. — 25 с.
150. Соціально-економічний розвиток України за 2008 рік // [Електронний ресурс] / Державна служба зайнятості України. — Режим доступу : www.dsz.gov.ua.
151. Сердюк В. Р. Реалізація концепції Модулі трудових навичок в сучасній професійній та вищій школі // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць / В. Р. Сердюк, О. Л. Задорожна, С. М. Купринюк. — Київ-Вінниця : ПРОН, 2002. — С. 402–408.
152. Коваль Н. О. Альтернативні методи управління професійної підготовки трудових ресурсів // Бъдещето проблемите на световната наука – 2008 : матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції (17.12.2008 р.). / Н. О. Коваль. — Софія : Бял ГРАД-БГ, 2008. — С. 27–30.
153. Коваль Н. О. Сучасні підходи використання трудового потенціалу в контексті інноваційного розвитку підприємств // Проблеми формування конкурентоспроможності підприємств за умов нестабільності світової економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27.04.2009 р.). / Н. О. Коваль. — Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. — С. 53–55.
154. Армстронг М. Практика управління человеческими ресурсами : пер. с англ. – 8-е изд. / М. Армстронг. — СПб. : Питер, 2004. — 832 с.

155. Карпов А. Психология менеджмента : учебное пособие. / А. Карпов. — М. : Гардарики, 2000. — 584 с.
156. Петрова І. Л. Роль компетенцій у збалансуванні ринку праці та ринку освітніх послуг: зб. наук. праць “Ринок праці та освіта: пошук взаємодії” / І. Л. Петрова. – Вип. 1. — К. : Таксон, 2007. — 118 с.
157. Данилишин Б. Формування нової парадигми підготовки кадрів у контексті інтеграції України в світову економічну систему / Б. Данилишин, В. Куценко // Україна: аспекти праці. — 2004. — № 4. — С. 14–18.
158. Чабан А. С. Устранение квалификационных барьеров на пути профессионального роста / Проблемы розробки та впровадження модульної системи професійного навчання / А. С. Чабан. — К. : Науковий світ, 2001. — 323 с.
159. Муравьева А. Компетенции и обучение для рынка труда / А. Муравьева // Труд за рубежом. — 2002. — № 3. — С. 106–127.
160. Муравьева А. Системы квалификаций в странах Европейского союза / А. Муравьева // Труд за рубежом. — 2004. — № 2. — С. 111–132.
161. Коваль Н. О. Особливості комплексної оцінки систем формування професійної підготовки кадрів в ринкових умовах розвитку підприємств / Н. О. Коваль // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць. — 2009. — № 1. — С. 139–142.
162. Пугачев В. Руководство персоналом организации. / В. Пугачев. — М. : Аспект Пресс, 2002. — 279 с.
163. Спенсер Л. Компетнции на работе : [пер. с англ.] / Л. Спенсер. — М. : НІРРО, 2005. — 120 с.
164. Петрова І. Інтеграційна роль компетенцій у стратегічному управлінні людськими ресурсами / І. Петрова // Україна: аспекти праці. — 2008. — № 8. — С. 85.
165. Гроссман Д. Організаційний менеджмент та управління людськими ресурсами / Д. Гроссман, Я. Ліпец, П. Мурманн. — К. : НМЦ Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2004. — 224 с.

166. Коваль Н. О. Особливості професійного навчання персоналу в умовах інноваційного розвитку виробництва // Організаційно-педагогічні умови реалізації дистанційного навчання у післядипломній освіті : матеріали науково-практичної Інтернет-конференції (24.11.2008 р.) / Н. О. Коваль. — Вінниця : ВОІ-ПОПП, 2008. — С. 127–132.
167. Постанова КМУ “Про концепцію професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації незайнятого населення” № 150 від 01.02.1996 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.UAPravo.net.
168. Коваль Н. О. Сучасний стан професійної підготовки трудових ресурсів / Н. О. Коваль // Вісник Сумського державного університету. — 2009. — № 1. — С. 161–168.
169. Шведун М. Малий бізнес в Україні / М. Шведун // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ads.finance.ua>.
170. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності” (від 18.09.2008 р. № 523-VI) // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.ligazakon.ua.
171. Коваль Н. О. Пріоритетні напрямки вдосконалення підготовки висококваліфікованих кадрів для малого бізнесу / Н. О. Коваль // Економічний простір : збірник наукових праць. — 2009. — № 22/2. — С. 214–223.
172. Коваль Н.О. Особливості професійної підготовки кадрів в умовах розвитку інтеграційних процесів в державі // Розвиток міжнародного співробітництва в галузі освіти у контексті Болонського процесу : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (07.03.2009 р.). / Н.О. Коваль. — Ялта : РВНЗ КГУ, 2009. — С. 131–133.
173. Постанова КМУ “Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг” № 1019 від 08.08.2007 р. // [Електронний ресурс] / Законопроекти / Управління комп’ютеризованих систем апарату Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg=1576-12>.

174. Біляцький С. Нові світові тенденції на ринку праці / С. Біляцький, А. Хахлюк, Т. Мірошніченко // Україна: аспекти праці. — 2002. — № 4. — С. 3–8.
175. Каленюк І. Деякі проблеми організації та фінансування професійної підготовки кадрів / І. Каленюк // Україна: аспекти праці. — 2001. — № 8. — С. 14–17.
176. Шабала І. В. Фінансові аспекти стимулювання зайнятості населення регіону / І. В. Шабала // Економічні науки / Облік і фінанси. — 2009. — № 6(24). — С. 85.
177. Michelet V. The financing of vocational education and training in France. / V. Michelet. — Luxemburg : Office for official publications of the European Communities: CEDEFOP panorama, 1999. — 169 pp.
178. Andersson R. The financing of vocational education and training in Sweden. / R. Andersson. — Luxemburg : Office for official publications of the European Communities.: CEDEFOP panorama, 2000. — 197 pp.
179. Hansen M. E. The financing of vocational education and training in Denmark. / M. E. Hansen. — Luxemburg : Office for official publications of the European Communities.: CEDEFOP panorama, 1998. — 174 pp.
180. Pitkanen R. The financing of vocational education and training in Finland. / R. Pitkanen. — Luxemburg : Office for official publications of the European Communities.: CEDEFOP panorama, 1999. — 213 pp.
181. Atkinson D. The financing of vocational education and training in the United Kingdom. / D. Atkinson. — Luxemburg : Office for official publications of the European Communities.: CEDEFOP panorama, 1999. — 213 pp.
182. Hummelshheim S. The financing of vocational education and training in Germany. / S. Hummelshheim. — Luxemburg : Office for official publications of the European Communities.: CEDEFOP panorama, 2000. — 227 pp.
183. Novels Ven. Модернизация и финансирование системы ПОО Украины. Обзор системы финансирования ПОО Украины /

- Ben Novels, Andrea Klaeijssen. — Наймехен : [Научный центр профессионального обучения и рынка труда, Нидерланды], 2004. — 25 с.
184. Олейникова О. Проблемы финансирования профессионального образования за рубежом / О. Олейникова // Среднее профессиональное образование. — 2001. — № 3. — С. 41–45.
185. Левченко О. М. Економіка знань: управління розвитком людських ресурсів у Великобританії / О. М. Левченко. — К. : Видавничий дім “Корпорація”, 2005. — 292 с.
186. Анисимов П. Ф. Финансирования профессионального образования за рубежом / П. Ф. Анисимов, В. М. Демин, О. Н. Олейникова. — М. : Мастерство, 2001. — 125 с.
187. Іванова Н. І. Досвід організації професійної освіти та навчання в Європейських країнах : проект TACIS Розвиток системи професійного навчання на робочому місці / Н. І. Іванова, Н. Й. Синенко, Л. В. Щербак. — К. : Державне підприємство Український науково-методичний центр професійного розвитку, 2007. — 26 с.
188. Пазюра Н. Підвищення кваліфікації робітників у Китаї / Н. Пазюра // Професійно-технічна освіта. — 2007. — № 1. — С. 43–45.
189. Досвід інших країн. Профорієнтація по-американськи // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.profosvita.org.ua>.
190. Gasskov V. Managing vocational training systems: A handbook for senior administrators. / V. Gasskov. — Geneva : International labour office, 2000. — 231 pp.
191. Коваль Н. О. Фінансове стимулювання покращення освітньої складової трудового потенціалу в умовах інноваційного розвитку / Н. О. Коваль // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий збірник. — 2009. — № 5. — С. 338–342.
192. Закон України “Про професійно-технічну освіту” № 860-IV, із змінами від 22.05.2003 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.mon.gov.ua.
193. Звіти про виконання зведеного бюджету України у 2008-2010

- pp. // [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/publish/article>.
194. Бюлетень за матеріалами Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на підготовку робітничих кадрів / Укл. [Я. А. Фліссак, Г. А. Шах]. — К. : Рахункова палата України, 2011. — 40 с.
 195. Резніченко К. Г. Фінансове оздоровлення сфери освіти: проблеми та шляхи розв'язання / К. Г. Резніченко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. — 2009. — № 2. — С. 301–308.
 196. Коваль Н. О. Проблеми підвищення ефективності використання трудового потенціалу в умовах інноваційного розвитку підприємств // Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах глобалізації : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції (24.04.2009 р.). / Н. О. Коваль. — Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2009. — С. 73–77.
 197. Коваль Н. О. Ефективна підготовка трудового потенціалу країни - як перспектива виходу з трансформаційної кризи // Економічне відродження України : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (22.05.2009 р.). / Н. О. Коваль. — К. : ТОВ Дорадо-Друк, 2009. — С. 152–154.
 198. Інформаційно-аналітичні матеріали до наради з питань стратегії реформування професійно-технічної освіти України // [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України — Режим доступу : www.mon.gov.ua/newstmp/2009.
 199. Праця України 2007 : статистичний збірник / Укл. [Держкомстат України]. — К. : Техніка, 2008. — 256 с.
 200. Ніколаєнко С. Перша Всеукраїнська виставка інноваційних проєктів у професійно-технічній освіті, яка організована в рамках Підсумкової колегії Міністерства освіти і науки України „Професійно-технічна освіта : підсумки досягнення та основні завдання на 2007/2008 навчальний рік / С. Ніколаєнко // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua>.
 201. Дані Кабінету Міністрів України за 2010 рік // [Електронний

- ресурс] / Сайт Кабінету Міністрів України — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
202. Найвища мінімальна заробітна плата в ЄС – у Люксембурзі та Ірландії // [Електронний ресурс] / Європейська статистика – ESDS — Режим доступу : <http://www.epp.eurostat.es.europa.eu,Eurostat>.
203. Терюханова І. Методичні підходи до визначення економічної ефективності професійного навчання незайнятого населення / І. Терюханова // Україна: аспекти праці. — 2002. — № 1. — С. 10–14.
204. Савченко В. Механізм фінансового забезпечення заходів з профорієнтації населення та професійного навчання незайнятих громадян / В. Савченко, Н. Павловська, О. Павловська // Україна: аспекти праці. — 1997. — № 4. — С. 18–22.
205. Павловська О. Вдосконалення фінансового забезпечення заходів сприяння зайнятості населення / О. Павловська // Україна: аспекти праці. — 2004. — № 6. — С. 11–14.
206. Тимофеева О. Финансирование образовательных услуг / О. Тимофеева // Человеческие ресурсы. — 2003. — № 4. — С. 13.
207. Звіт про діяльність Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття // Урядовий кур'єр. — 2005. — № 67.
208. Сердюк В. Р. Сучасні підходи до професійної підготовки економічно активного населення, як складової інноваційного розвитку економіки України : монографія / В. Р. Сердюк, І. В. Заюков. — Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2007. — 177 с.
209. Тимофеева О. Финансирование образовательных услуг / О. Тимофеева // Человеческие ресурсы. — 2003. — № 4. — С. 45.
210. Терюханова І. М. Соціально-економічні аспекти професійного навчання незайнятого населення : дис. ... канд. екон. наук: 08.09.01 / І. М. Терюханова. — К. : ВШ, 2001. — 221 с.
211. Закон України „Про оплату праці“ № 1574-VI (1574-17) із змінами від 25.06.2009 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
212. Кодекс законів про працю України : офіційне видання. — К. : Концерн Видавничий Дім Ін Юре, 2004. — 160 с.

213. Гадзевич О. І. Оплата праці в умовах ринку: теорія, практика : навчальний посібник / О. І. Гадзевич. — К. : КОНДОР, 2008. — 400 с.
214. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник. — [Вид. 2-ге, без змін.] / А. М. Колот. — К. : КНЕУ, 2006. — 340 с.
215. Барсук В. Тарифная система, тарифные ставки, должностные оклады / В. Барсук // Современный бухгалтер. — 2007. — № 47(203). — С. 34–38.
216. Економіка та організація праці. / І. М. Погорелов, М. І. Погорелов, П. Г. Перерва та ін. — Харків : Фактор, 2007. — 640 с.
217. Щерба І. Тарифна система як основа оплати праці на підприємстві / І. Щерба // Галицький еномічний вісник. — 2009. — № 1/22. — С. 57–64.
218. Цимбалюк С. Заробітна плата : організаційний механізм формування, структура, характеристика та порядок нарахування окремих виплат / С. Цимбалюк // Довідник кадровика. — 2010. — № 1-9. — С. 68.
219. Уряд визначив за якою системою нараховувати погодинну оплату праці. [Н. Коваленко, Н. Шерстюк.] // [Електронний ресурс] / Радіо свобода, 07.05.2010. — Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2035609.html>.
220. Competence-based Qualifications 5/2004. National Board of Education. — Helsinki : Nasaraaino Oy, 2004. — 125 pp.
221. Зязюн І. А. Світоглядні пріоритети педагогіки. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. у 2-х част. — Ч. 1. / І. А. Зязюн. — Вінниця : ДОВ Вінниця, 2002. — 123 с.
222. Зайцева І. Змушувати вчитися повинні умови, а не керівництво / І. Зайцева // Світ якості України. — 2005. — № 8. — С. 13–18.
223. Положення Міністерства соціальної політики України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України “Про професійне навчання кадрів на виробництві”, від 26.03.2001 р. № 127/151 // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

224. Commonwealth Taskforce on Industry Self-Regulation, Industry Self-Regulation on Consumer Market. — Canberra : ORR, 2000. — 326 pp.
225. Wallace J. Analyses of Market Circumstances Where Industry Self-Regulation is likely to be Most and Least Effective. / J. Wallace, D. Ironfield, J. Orr. — Canberra : Tasman Asia Pacific, 2000. — 245 pp.
226. Fitzsimons P. Global Entrepreneurship Monitor (GEM) // The Irish Annual Report. / P. Fitzsimons, C. O'Gorman. — Canberra : OECD publisher., 2006. — 53 pp.
227. Коваль Н. О. Підвищення ефективності використання трудового потенціалу країни в умовах ринкових відносин // Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (05.06.2009 р.). / Н. О. Коваль. — Умань : Сочинський, 2009. — С. 181–183.
228. Пояснювальна записка до проекту Закону України „Про саморегулювальні організації” від 16.07.2009. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : <http://gska.2rada.gov.ua>.
229. Проект Закону України „Про саморегулювальні організації” № 4841 від 16.07.2009 р. // [Електронний ресурс] / Законодавство України — Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.
230. Защита бизнес-интересов российских экспертов – дело рук самих экспертов // [Електронний ресурс] / Центр Парламентских Коммуникаций ПарлКомм” – Комитет по собственности ГосДумы РФ — Режим доступу : www.parlcom.ru.
231. Камышева Л. Отрегулируемся сами / Л. Камышева // Бизнес и выставки. — 2009. — № 3(41). — С. 85.
232. Коваль Н. О. Сучасна професійна підготовка робітничих кадрів в умовах європейської інтеграції // Реформування економічної системи України в контексті міжнародного співробітництва : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21.04.2011 р.). / Н. О. Коваль. — Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2011. — С. 25–26.

233. Коваль Н. О. Застосування принципу саморегулювання в системі професійної підготовки кадрів на регіональному рівні // Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (21.04.2010р.). / Н. О. Коваль. — К. : НТУУ КПІ, 2010. — С. 73–74.
234. Коваль Н.О. Аспекти формування безперервної професійної підготовки кадрів в сучасних умовах // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (24.10.2010р.). / Н.О. Коваль. — К. : ІВЦ Політехніка, 2010. — С. 57–58.
235. Рекомендації щодо стимулювання працівників, які підвищують свою кваліфікацію, та Рекомендації щодо сприяння стимулюванню заінтересованості роботодавців у підвищенні професійного рівня працівників, від 03.12.2008 р. № 564 // [Електронний ресурс] / Міністерство соціальної політики України. — Режим доступу : <http://mlsp.kmu.gov.ua>.
236. Коваль Н. О. Проблеми безперервної підготовки кадрів в умовах інноваційної діяльності підприємств регіону // Фінансово-кредитний механізм в соціально-економічному розвитку країни : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (17.02.2011р.). / Н. О. Коваль. — Макіївка : Макіївський економ.-гуманітарний інститут, 2011. — С. 171–172.
237. Корсунська Н. Проблеми розвитку системи дистанційної освіти: ефективність і вартість / Н. Корсунська // Професійно-технічна освіта. — 2002. — № 3. — С. 19.
238. Заюков І.В. Організаційно-економічний механізм реалізації інноваційних методів професійного навчання економічно активного населення : дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01 / І.В. Заюков. — К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2006. — 201 с.
239. Коваль Н.О. Особливості комплексної оцінки систем формування професійної підготовки кадрів в ринкових умовах розвитку підприємств / Н.О. Коваль // Теоретичні і практичні аспекти еко-

- номіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць. — 2009. — № 1. — С. 139–142.
240. Коваль Н. О. Концептуальні підходи до підвищення ефективності підготовки трудових ресурсів на виробництві / Н. О. Коваль // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. — 2010. — № 72. — С. 69–77.
241. Коваль Н. О. Формування безперервної професійної підготовки кадрів в контексті розвитку трудового потенціалу країни / Н. О. Коваль // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 6. — С. 37–39.

Наукове видання

**Сердюк Василь Романович
Коваль Наталія Олегівна**

**ПРОФЕСІЙНО-ОСВІТНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ
ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОБІТНИКІВ**

Монографія

Редактор С. Малішевська

Оригінал-макет підготовлено Н. Коваль

Верстка – Н. Коваль

Підписано до виготовлення 22.12.2016 р.

Системні вимоги:

процесор Pentium; 512 Mb RAM;

Windows XP,7,8; Acrobat Reader 6.0.

Один електронний оптичний диск (CD-ROM); Обсяг даних 1,5 Мб.

Наклад 100 (1-й запуск 1–30) прим. Зам. № E2016-07

Видавець та виготовлювач – Вінницький національний технічний університет,
Комп'ютерний інформаційно-видавничий центр Хмельницьке шосе, 95, ВНТУ,
ГНК, к. 114, м. Вінниця, 21021, тел.: (0432) 59-85-32, 59-81-59.

publish.vntu.edu.ua; email: kivc.vntu@gmail.com.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.